

u Beogradu, 26.12.2006.

Timu potpredsednika Vlade Srbije za implementaciju SSS,
Ivani Aleksić, menadžerki Tima

Predmet: *Komentari na Prvi izveštaj o implementaciji Strategije za smanjenje
siromaštva u Srbiji*

Poštovane/i,

koristeći priliku da komentarišemo *Prvi izveštaj o implementaciji Strategije za smanjenje siromaštva u Srbiji*, uvažavajući princip *aktivnog uključivanja svih zainteresovanih* u proces implementacije, ali i u proces praćenja i procene efekata, šaljemo vam mišljenja i sugestije naših organizacija.¹

Smatramo da je praćenje i redovno izveštavanje o merama i aktivnostima koje preduzimaju država (Vlada) i nadležne državne institucije, kao i procena ostvarenih efekata, odnosno dostizanja planiranih ciljeva, posebno važan deo posla u sprovođenju Strategije. Uvažavajući sva ograničenja u prikazu stanja, koja su navedena u Izveštaju,² zaključujemo da on sadrži značajne informacije. Naši komentari će se odnositi na moguća poboljšanja, pre svega u preciznosti i konkretnosti navođenja/prikazivanja podataka do kojih je moguće doći, a koji su u fokusu interesovanja naših organizacija.

---

¹ Glas razlike je učestvovao u komentarisanju svih radnih verzija Strategije. Takođe, Autonomni ženski centar i Glas razlike su poslali sugestije za prikupljanje informacija o implementaciji Strategije od nadležnih ministarstava (jul, 2005. godine).

² a koja su posledica nepostojanja adekvatnog sistema/načina praćenja socijalne statistike, statistike siromaštva i implementacije SSS, manjkavih indikatora, posebno nedostataka njihove sistematske povezanosti sa ugroženim (isključenim) grupama, nepostojanja modela za sistematsko praćenje realizacije sredstava, problema u vezi sa linijskim tipom budžeta;

Uviđamo da poglavlja imaju *neujednačen odnos kvantitativnih pokazatelja*. Smatramo da je Izveštaj, bez obzira na navedene prepreke u prikupljanju podataka, morao da sadrži kvantitativne indikatore u odnosu na sve sprovedene programe, te da je trebalo insistirati da ih izvestioci navedu. Minimum kvantitativnih informacija predstavlja: broj osoba obuhvaćenih programom (edukacije, prekvalifikacije, stimulacije...), broj opština u kojima su sprovedeni programi,³ kao i sume uloženi državnih i međunarodnih sredstava (da bi se mogla steći predstava o odnosu uloženi i ostvarenog). *Dobar primer* kvantifikacije podataka u Izveštaju je poglavlje 3.6. *Povećanje mogućnosti zapošljavanja*, a naša sugestija bi bila da se svi podaci *dosledno* prikazuju i u odnosu na učešće identifikovanih ugroženih (isključenih) grupa, uključujući i pol.

Primer neopravdanog nedostatka kvantitativnih podataka je *poglavlje 3.4. Izgradnja efikasnih javnih institucija*. Primećujemo dosledno izostajanje brojeva (obuhvata ciljnih grupa) i suma uloženi sredstava, vezano za sve realizovane programe koji, pretpostavljamo, moraju da sadrže ove podatke, jer je to uslov donatora. Takođe, ne navode se ni efekti nekih od zakonskih promena, za koje postoje podaci, kao što je Zakon o lokalnim izborima, kojim su po prvi put uvedene kvote za manje zastupljeni pol.

Umesto formulacije „Ova mera ipak još nije doprinela povećanju zastupljenosti žena na lokalnom nivou” (Izveštaj, paragraf 3.4.8. st. 27), neophodno je navesti *konkretne podatke* (koji postoje) o prosečnoj zastupljenosti žena u lokalnim skupštinama, odnosu rasponu u zastupljenosti u zavisnosti od opštine. Takođe, nužan je (kritički) komentar o tome zašto ova afirmativna mera nije uslovlila očekivane efekte. Naime, Zakon predviđa obavezno prisustvo i ravnomernu raspoređenost manje zastupljenog pola na kandidatskim listama, ali ne obezbeđuje isti mehanizam za dodelu mandata, tako da se u većini opština planirana kvota ne ostvaruje.

Takođe, pored uopštene konstatacije da „Srbija zaostaje za drugim zemljama u regionu u formiranju mehanizama za rodnu ravnopravnost i u zakonskoj regulativi koja bi regulisala tu oblast” (Izveštaj, paragraf 3.4.13, st. 28), po našem mišljenju, nužan je kritički komentar u odnosu na činjenicu da CEDAW Izveštaj *kasni* sa izradom (predajom UN) gotovo tri godine (ne treba zaboraviti da je to *inicijalni* izveštaj za period 1992 - 2002. godina). Trebalo bi da je izrada nacionalnih strategija (od kojih je Nacionalni plan akcije za žene samo jedna od strategija) oslonjena na pokazatelje *stanja*, a izveštaj koji kasni tri godine, teško da može da bude valjana osnova za to. U potpunosti izostaje komentar o odgovornosti države i nadležnog/ih ministarstava, a ovaj primer je, po nama, pokazatelj stava države u odnosu na pitanje rodne ravnopravnosti, razumevanja prioriteta, ali i poštovanja preuzetih međunarodnih obaveza. Takođe, u istom paragrafu, ne navodi se ni jedan rezulta/efekat aktivnosti postojećih mehanizama za postizanje rodne ravnopravnosti (osim opštih konstatacija: „formiran je...”, „postoji telo...”, ili „pokazuje izuzetne rezultate u radu”). Iako priroda Izveštaja nameće nužna ograničenja u veličini teksta i selekciji podataka, u izveštavanju o implementaciji važniji su podaci o rezultatima, nego konstatacije o postojanju zakona, tela, mera.

---

³ a u fusnotama pobrojanje opštine u kojima su realizovani programi/projekti, jer je tek tada Izveštaj dovoljno informativan za zainteresovane strane

Iako je u paragrafu o Predstojećim izazovima (3.4.14. st. 28) konstatovana nužnost „uvođenja mehanizama za analizu efekata predloženih propisa i zakona”, naše mišljenje je da je od državne administracije nužno tražiti (zahtevati) kvalitetnije izveštaje i konkretne podatke.

U odnosu na efekte primene SSS u *socijalnoj zaštiti* (poglavlje 3.7. st. 36 - 40), kada se radi o informacijama koje sadrže kvantitativne podatke (npr. broj porodica korisnika MOP-a, dečjeg dodatka, ili nivo socijalnog transfera izražen u dinarima), naš je predlog da se dosledno prikazuje stanje u odnosu na *ugrožene (isključene) grupe*, odnosno na pol korisnika/ca u svakoj grupi. Takođe, smatramo da je za izveštaje ovog tipa neadekvatna formulacija: „obezbeđen je određeni broj stanova...”, „... rasterećeni su kapaciteti, poboljšani uslovi života i kupljena je nova oprema” (paragraf 3.7.3. st. 39) - trebalo bi da izveštaj sadrži precizne mere učinjenog.

Za praćenje efekata primene SSS bilo bi značajno da je u Izveštaju navedeno u kojim centrima za socijalni rad i koji profesionalni standardi su menjani (unapređivani) u okviru projekta „Unapređenje organizacije i profesionalnog rada u CSR” (paragraf 3.7.4. st. 37).

Takođe, bilo bi važno da su u Izveštaju makar nabrojane opštine koje su započele realizaciju nekih od nadležnosti koje su im prenete Zakonom o socijalnoj zaštiti (paragraf 3.7.5. st. 37). Primer opštine Sombor je u tom smislu ilustrativan.

Za program Fond za socijalne inovacije (FSI)⁴ *postoje rezultati evaluacije*, a u Izveštaju se oni ne pominju. Činjenica da su prioriteti konkursa saglasni sa preporukama SSS ne znači da su postignuti očekivani efekti. Primećujemo nedostatak ovih informacija (paragraf 3.7.6. st. 36-37), a istovremeno znamo da se do njih moglo doći.

Imajući u vidu iskustvo Autonomnog ženskog centra (AŽC) nije nam sasvim jasno šta su efekti institucionalnih intervencija za unapređenje profesionalne prakse i standarda rada, kao ni šta je konkretni uticaj FSI na reformu socijalne zaštite i politike. Naime, AŽC od 2003. godine ima kontinuirani program unapređenja profesionalne prakse stručnih radnika u CSR iz svih 16 beogradskih opština, u oblasti nasilja u porodici, posebno nasilja prema ženama. U okviru ovog programa, na participativan način, razvijeni su dokumenti: *evidencija* o nasilju u porodici i intervencijama CSR (prva i gotovo jedinstvena institucionalna baza podataka u Srbiji), *protokoli* o postupanju stručnih radnika, čitav niz konkretnih mera u zaštiti žrtve i postupaka prema počiniocu nasilja, kao i *sporazum* o saradnji između predstavnika relevantnih službi na lokalnom nivou. Iako su sve aktivnosti pokazale pozitivne efekte i primenljivost,⁵ svako naše obraćanje

---

⁴ koji je namenjen testiranju novih i efikasnijih oblika socijalne zaštite i podsticanju intersektorske saradnje

⁵ aktivnosti na unapređivanju prakse u CSR, tokom 2004. godine finansirane su od *Fonda za socijalne inovacije* sumom od 3,949,181.00. dinara.

rukovodećim strukturama⁶ u cilju dobijanja preporuka za upotrebu postojećih uputstava/evencija/ dokumenata, koje su nedvosmisleno unapređenje prakse i standarda rada, ostalo je bez efekta. Treba istaći činjenicu da još uvek *ne postoje propisana* uputstva i standardi u ovoj oblasti. Istovremeno, nismo videli šta je bio doprinos Fonda za socijalne inovacije, kao jednog od „najvažnijih mehanizama za primenu reforme” u posredovanju da *inovativne aktivnosti* (podržane projektima) postanu deo standardne prakse CSR.

U paragrafu 3.7.14. mogli su biti navedeni podaci o broju krivičnih dela po članu 118a KZ RS od uvođenja zakonskih promena.⁷ Istovremeno, nasilje u porodici u Porodičnom zakonu *nije rodno određeno* - zakon ne tretira nasilje nad ženama, već nasilje nad *svim članovima porodice* kao društveni, a ne lični problem.

Primećujemo da u ovom poglavlju *nedostaju podaci* o realizaciji planiranih mera/aktivnosti koje obuhvataju *prevenciju i pomoć ženama i deci žrtvama nasilja, smanjenje nasilja i zaštitu od trgovine ljudima* (broj skloništa za žrtve, broj slučajeva nasilja nad ženama i decom, donošenje sveobuhvatnih planova akcije za sprečavanje nasilja, kao i broj obučanih službenika za pomoć i prevenciju nasilja nad ženama i decom). Podsećamo da ovi podaci postoje (mada nisu sistematizovani), kao i da je ovo jedna od oblasti *značajnog angažovanja ženskih nevladinih organizacije i transfera znanja iz nevladinog u vladin sektor*.

U poglavlju koje opisuje *konsultativni proces* i aktivnosti Savetodavnih odbora nije nam jasno koju ulogu je imao *Savetodavni odbor civilnog društva* u praćenju implementacije SSS i praćenju samog proseca, odnosno šta su konkretni efekti tog angažovanja, osim navedene publikacije. Takođe, nije jasno šta su doprinosi u praćenju i izradi Izveštaja *institucija odgovornih za praćenje/aktivnost* koje su navedene u dokumentu Strategije: *Pitanja od posebnog značaja za SSS i Aneks V: Implementacija i praćenje sprovođenja strategije za smanjenje siromaštva*, deo: *Ljudska prava, ravnopravnost polova i posebno ugroženih grupa* (st. 116), posebno šta su bili doprinosi: *Radne grupe međunarodnih razvojnih partnera* (9), *Radne grupe civilnog društva* (10), ili *Loklanih opštinskih radnih grupa* (20).

Uzimajući u obzir sve izneto, naš je predlog da budući Izveštaj o implementaciji SSS sadrži preciznije podatke, i to:

1. da se sve preduzete mere/aktivnosti iskazuju kroz realizaciju u odnosu na ugrožene (isključene) grupe, a svaka od njih prikazuje u odnosu na pol.
2. da se svi indikatori realizacije postavljenih ciljeva prate i iskazuju kroz prikaz ugroženih (isključenih) grupa i u odnosu na pol.

---

⁶ direktorki Gradskog centra za socijalni rad, pomoćnici ministra u Sektoru za porodicu dečju zaštitu

⁷ Iako je analiza institucionalne prakse značajnija za razumevanje efekata primene novog krivičnog dela, razumemo da ovaj Izveštaj ne bi mogao da sadrži te podatke.

3. da se u Izveštaj (u poglavlje 3.7. Efikasija socijalna zaštita) unesu informacije o *Preveniji i pomoći ženama i deci žrtvama nasilja, smanjenju nasilja i zaštiti žena od trgovine ljudima*.
4. da se u Izveštaj unesu podaci o efektima preduzetih mera/aktivnosti u vezi sa *Razvojem znanja o rodnoj ravnopravnosti, integrisanjem u strategije razvoja, stvaranjem zakonskih preduslova ravnopravnosti polova i izgradnja mreže institucija za poboljšanje položaja žena*.

Smatramo da je od predstavnika relevantnih državnih institucija neophodno tražiti:

1. precizne navode za izvedene programe, uključujući nazive partnera iz svih sektora - javnog, privatnog i nevladinog, opštine u kojima se programi realizuju, obuhvat ciljnih grupa i sume novca utrošene za realizaciju aktivnosti/mera.⁸
2. kvantitativne podatke za sve aktivnosti/mere, a gde je to moguće/opravdano, podaci poređena sa prethodnim stanjem.

Smatramo da je potrebno dalje razvijati i razrađivati konsultativni proces i uključenost svih zainteresovanih, a ne samo nominovanih predstavnika/ca, u implementaciju Strategije, praćenje i procenu efekata, ali i celokupnog procesa. U tom smislu potrebno je *precizirati* (operacionalizovati) uloge reprezentativnih savetodavnih odbora.

Kako do sada nismo dobijale odgovore na komentare i sugestije, molimo vas i da nas obavestite o načinima uspešne dvosmerne komunikacije sa Timom potpredsednika Vlade za implementaciju SSS.

Sa poštovanjem,

Tanja Ignjatović
Bobana Macanović

Ovaj dopis dostavljen je i:

Odboru za smanjenje siromaštva Narodne skupštine RS, predsednici Snežani Stojanović-Plavšić,
Odboru za rodnu ravnopravnost Narodne skupštine RS, predsednici Leili Ruždić-Trifunović,
Savetu za rodnu ravnopravnost Vlade RS, potpredsednici Dragani Petrović,
Vesni Cipruš, Savetnici za rodna pitanja u UNDP.
Takođe, stavljen je na uvid ženskim nevladinim organizacijama i pojedinkama na neformalnoj informativnoj mreži.

---

⁸ a ne samo nazivi donatora i sporadično iznosi novca, kao što je uglavnom slučaj sa podacima u ovom Izveštaju;